

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
برنامه ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

تفسیر موضوعی سوره مبارکه المنافقون

(پایان نامه ماستری)

محصل: محمد افضل توحیدیار

استاد رهنما: پوهاند دکتور محمد لیب بلخی

۱۴۰۱ هـ ش

کال:

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
برنامه ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

تفسیر موضوعی سوره مبارکه المنافقون

(پایان نامه ماستری)

محصل: محمد افضل توحیدیار

استاد رهنما: پوهاند دکتور محمد لیب بلخی

۱۴۰۱ هـ ش

سال:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت تفسیر و حدیث

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم محمد افضل ولد محمد یاسین ID: SH-MST-99-724 محصل دور ششم تفسیر و حدیث که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: تفسیر موضوعی سوره مبارکه المنافقون به روز سه شنبه تاریخ ۱۴۰۱/۶/۸ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۸ (نمره به عدد) هشتاد و هشت (نمره به حروف) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور فصیح الله عبدالباقی	عضو هیات	
۲	دکتور عبدالباری حمیدی	عضو هیات	
۳	دکتور محمد اسماعیل لیبیب بلخی	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	

..... معاون علمی

..... امر بورد ماستری

چکیده

این تحقیق در باره تفسیر موضوعی سوره المنافقون می باشد. و تفسیر موضوعی این سوره را تا حد توان و کوشش بندگی بیان نموده، این سوره از جمله سوره های است که در آن بطور خصوصی از اوصاف منافقین بحث میشود و مؤمنین را آگاه میسازد تا از دسائس و حيله ها آن با خبر و مطلع باشند و فریب آنها نخود.

این تحقیق به گونه تفسیر موضوعی یک سوره خاص که حاوی صفات منافقین است ترتیب میشود، پس این تحقیق از اهمیت بسیار مهم و کلیدی برخوردار است زیرا دانستن و فهمیدن موضوعات که در این سوره مبارک آمده است بسیار مهم و لازمی است که باید همه مردم آن را بفهمند و آن را عملی نمایند بطور مثال موضوع دروغ گفتن که در این اواخر بسیار از مسلمانان این عمل زشت را با خود دارند و در میان خویش به کار می برند، باید خطورات آنرا بدانند و بفهمند که از صفات منافقین است و از آن اجتناب نمایند. بخصوص بخاطر دانستن صفات منافقین فهم و دانستن تفسیر سوره منافقین لازمی و ضروری است و از اهمیت خاصی برخوردار است که این امر باعث می شود تا این سوره تفسیر موضوعی گردد.

از یافته های این تحقیق صفات زشت منافقان که عبارت است از (دروغگویی، قسم خوری، تنبلی در عبادات و کارهای خیر، ترسو بودن، تکبر کردن، فسق و فجور کردن، بخل و عدم انفاق، خود را عزیز و دیگران را ذلیل خواند) و همچنان برای مؤمنان در سه عرصه (ذکر الله، انفاق فی سبیل الله، و تاکید بر عدم تاخیر اجل) تشویق و رهنمایی میکند.

در این تحقیق از تفاسیر مختلف، تفاسیر موضوعی و کتابهای مربوط با موضوع سوره المنافقون اخذ شده است، این تحقیق از نظر میتودولوژی مربوط میتود کتابخانه ای میباشد، مطالب که در این تحقیق آورده شده است از کتابهای مختلف تفاسیر گرفته شده و در آن بحث و مناقشه صورت گرفته، برای تحقق موضوع و مسائل مربوط از احادیث نبوی نیز استفاده شده است.

واژه های کلیدی: نفاق، منافق، سوره المنافقون، اوصاف منافقین، تفسیر موضوعی.

فهرست مطالب

صفحه	موضوعات
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.....	مقدمه
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	بیان مسئله:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	اهمیت و ضرورت تحقیق:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	اسباب اختیار موضوع:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	پیشینه تحقیق:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	سوالات تحقیق:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	روش تحقیق:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	ساختار (خطه) تحقیق:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.....	تمهید
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	موضوع اول: در آمدی به سوره المنافقون:
Error! Bookmark not defined.	فرع اول: نام سوره:
Error! Bookmark not defined.	فرع دوم: وجه تسمیه:
Error! Bookmark not defined.	فرع سوم: فضائل سوره:
Error! Bookmark not defined.	فرع چهارم: تعداد آیات سوره:
Error! Bookmark not defined.	فرع پنجم: محور اساسی سوره:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	موضوع دوم: مناسبتها:
Error! Bookmark not defined.	فرع اول: مناسبت بین اسم سوره و محور آن:
Error! Bookmark not defined.	فرع دوم: مناسبت بین ابتداء و خاتمه سوره:
Error! Bookmark not defined.	فرع سوم: مناسبت بین سوره منافقون و سوره الجمعه:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.....	مقاطع سوره المنافقون
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	تمهید:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	مقطع اول: از آیه ۱-۸ برخی از صفات زشت منافقین:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	موضوع اول: سبب نزول:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	موضوع دوم: مناسبت این مقطع با محور سوره:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	موضوع سوم: ترجمه و تفسیر آیات این مقطع:

Error! Bookmark not defined.: ترجمه آیات:
 فرع اول: ترجمه آیات:
 Error! Bookmark not defined.: تفسیر اجمالی آیات این مقطع:
 فرع دوم: تفسیر اجمالی آیات این مقطع:
 Error! Bookmark not defined.: تفسیر و توضیح برخی از واژه های این مقطع
 فرع سوم: تفسیر و توضیح برخی از واژه های این مقطع
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.: تفسیر موضوعی محتویات این مقطع:
 موضوع چهارم: تفسیر موضوعی محتویات این مقطع:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۱. دروغگویی:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۲. سوگند خوردن (قسم خوری):
 Error! Bookmark not defined.:
 ۳. طبع و ختم بر دلهایشان:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۴. ترسو و خائف بودن:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۵. تکبر:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۶. قوم فاسق و محروم از مغفرت:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۷. بخل و تشویق بر عدم انفاق:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۸. خود را عزیز و دیگران را ذلیل خواندان:
 Error! Bookmark not defined.:
 موضوع پنجم: دروس و راهنمایها مستفاد از این آیات:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 مقطع دوم: از آیه ۹- ۱۱ موعظه مؤمنان و دستور به انفاق قبل از فرارسید مرگ:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 NOT DEFINED.:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 Error! Bookmark not defined.:
 فرع اول: ترجمه آیات:
 Error! Bookmark not defined.:
 فرع دوم: تفسیر اجمالی آیات این مقطع:
 Error! Bookmark not defined.:
 فرع سوم: شرح و توضیح برخی از واژه های این مقطع:
 Error! Bookmark not defined.:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 موضوع دوم: مناسبتها:
 Error! Bookmark not defined.:
 فرع اول: مناسبت آیات این مقطع با مقطع قبلی:
 Error! Bookmark not defined.:
 فرع دوم: مناسبت این مقطع با محور سوره:
 Error! Bookmark not defined.:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 موضوع سوم: تفسیر موضوعی محتویات این مقطع:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۱. ذکر الله متعال:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۲. انفاق در راه الله متعال:
 Error! Bookmark not defined.:
 ۳. عدم تاخیر اجل (مرگ):
 Error! Bookmark not defined.:
 ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.:
 موضوع چهارم درسها و اندرزها مستفاد از این مقطع:

1	نتیجه بحث
3	پیشنهادات
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	فهرست ها
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	الف: فهرست آیت های قرآنی:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	ب: فهرست احادیث:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	ج: فهرست اعلام:
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	د. فهرست مراجع و مصادر
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	ABSTRACT

نتیجه بحث

1. سوره المنافقون در شهر مدینه زمان نازل شد، که بعضی از اهل مدینه شروع به اعمال نمود که شایسته مسلمانان نبوده، و آنان بر نام منافقان یاد شدند، و آیات بسیاری از قرآن به صفات آنان مشتمل می باشد. نام این سوره در کتب احادیث و تفسیر بنام «المنافقین و المنافقون» نوشته شده است. زیرا مباحث این سوره متعلق به نفاق و منافقین می باشد. و دسایس آن را اشکار میسازد، و مؤمنان را از شر و حيله های آنها باخبر میسازد.
2. محور اساسی این سوره ذم نفاق و منافقین، کشف دسایس و امورات منافقین و اشکار نمودن دسائیس شان می باشد و همچنان بر حذر داشتن مومنان از خصائص بد می باشد. لهذا مناسب نزدیک و ظاهر بین اسم و محور سوره موجود می باشد. که ذم و حذر منافقین می باشد.
3. منافقان کسانی هستند که در باطن کافر و در ظاهر مسلمان می باشد. یعنی با زبان خود اقرار اسلام میکند اما در دل خود ایمان ندارد؛ مقطع اول این سوره از آیت ۱-۸ برخی از صفات زشت منافقین می باشد، که عبارت از دروغ گویی، سوگند خوری، طبع بر دل های آنان، ترسو بودن، تکبر کردن، بخل و تشویق بر عدم انفاق در راه الله، فسق و عدم مغفرت بودن، خود را عزیز و دیگران را ذلیل خواندن در حالیکه این برعکس است.
4. در مقطع دوم این سوره از آیت ۹-۱۱ توضیحات و ارشادات برای مؤمنان می باشد. و برای مومنان می فرماید مثل منافقان نه باشید و ذکر الله متعال را چیزی ضروری فرض کنید، و هیچ چیز باید شما را از یاد الله غافل نه کند، و همچنان در راه الله انفاق نماید، و همچنان عقیده داشته باشد که مرگ لحظه به تاخیر نه می افتد، و اجل که خداوند متعال برای شما نوشته بدون شک به موقع خود به سراخ شما می آید.

5. قرآن کریم در این سوره در باره صفات شروع به آیت میکند که اولین صفت منافقان بیان می کند؛ که همان اظهار ایمان دروغین آنهاست که پایه اصلی نفاق را تشکیل می دهد، و خداوند دروغ آنان را آشکار میسازد، وقتیکه منافقین برای اثبات دروغ شان شروع به سوگند های دروغین می کند، و در همین حال ترس و حراس نیز می دارد، و باوجود این چنین صفات آنها تکبر میکند و سخنان از دهان شان بیرون می آید که هیچ قابل شنیدن نیست، بطور مثال میگوید، وقتیکه به مدینه برگشتیم عزیزان ذلیلان را بیرون خواهد کرد، وقتیکه به این سخنان پیامبر اسلام باخبر میشود آنان سوگند می خورند که ما اینگونه نه گفته ایم، و همچنان که وقت توبه و مغفرت طلبی میرسد آنان تکبر میکند.

6. خداوند متعال اوصاف منافقین را بیان کرد برای مومنین نیز ارشادات میفرماید، و آن گاه خداوند جل جلاله مؤمنان را از اخلاق منافقان بر حذر می دارد یعنی از اخلاق کسانی که اموال و اولادشان آنان را از یاد خدا جل جلاله که همانا ادای فرایض اسلام است به خود مشغول گردانید: «ای کسانی که ایمان آورده اید! اموال و اولادتان شما را از ذکر خداوند غافل نگردانند.

پیشنهادات

الف. به وزرات تحصیلات عالی و پوهنتون ها:

1. اینگونه تحقیقات و تفسیر های موضوعی باید به شکل یک تفسیر جمعی تمام قرآن باشد، تا محصلین و خوانندگان گرامی از آن استفاده نماید. این کار باید با یک هماهنگی کامل و منظم اجرا و عملی شود.
2. اینگونه تفاسیر باید از سوی مراجع که تهیه و ترتیب می شود، چاپ، نشر و توزیع شود.
3. با زبان های ملی کشور (پشتو و دری) تفاسیر کم دریافت می شود بخصوص تفاسیر موضوعی، علماء و استاتید پوهنتون ها باید در این عرصه به هموطنان خدمت نماید.
4. تحقیقات باید صورت گیرد، که در این وقت برای آنان ضرورت دیده میشود، بطور مثال موضوعات که هنوز بر آن تحقیق صورت نه گرفته، مانند، تعلیم زنان، روابط با کفار و دیگر موضوعات.

ب. به وزارت اطلاعات و فرهنگ:

1. باید برنامه های رادیویی و تلویزیونی ترتیب شود، که در آن موضوعات طبق ضرورت زمان تقدیم شود.

ج. به وزارت حج اوقاف:

2. تحقیقات که از سوی علماء کشور صورت می گیرد، باید به طور ساده و عام فهم توزیع و به همه هموطنان برسد.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلونه پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af